

Wolność jest w nas, czyli jak żyć w czasach wojny hybrydowej

Jankowska Mira,

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego (Warszawa, Polska)

W pierwszej części artykułu zwrócona uwaga na zagadnienie, jakim jest specyficzny rodzaj prowadzenia konfliktu, tzw. wojny hybrydowej, w ramach której celowego niszczy się kapitał społeczny. W drugiej części są przywołane sposoby działania, jakie przyjmuje współczesny człowiek by odnaleźć się w tej niełatwej sytuacji. Przywołane postacie kard. Stefana Wyszyńskiego i bł. ks. Jerzego Popiełuszkę są wzorcami postaw i zachowania dla chrześcijanina w takiej sytuacji.

Nie od dziś wiadomo, że skłócanie ludzi, społeczności, społeczeństw i narodów jest jedną z form taktyki wojennej służącej realizacji celów określonego człowieka, grupy osób, środowisk lub państw. Historia dostarcza nam mnóstwa dowodów na takie działania poczynając od ludów i rodów starożytnych, gdzie zasada „dziel i rządź” przynosiła oczekiwane rezultaty. Współczesny człowiek nie różni się istotowo od przodków [1]. To, co go odróżnia, to sposoby działania, zasięg oraz skutki zła, jakie owa zasada za sobą niesie. Poniższy artykuł stara się zwrócić uwagę na zagadnienie, jakim jest specyficzny rodzaj prowadzenia konfliktu, tzw. *wojny hybrydowej*, w ramach której dochodzi m.in. do celowego i bezpardonowego niszczenia kapitału społecznego: rozbijania dobrych więzi między ludźmi, wywoływania polaryzacji postaw, skłócania osób i środowisk, szerzenia sztychów i propagowania nienawiści [2]. W drugiej części przywołane zostaną sposoby działania, jakie przyjmuje współczesny człowiek by odnaleźć się w tej niełatwej i niekomfortowej sytuacji. Pytanie, jakie się pojawia w tym kontekście dla chrześcijanina, sprowadza się do szukania wzorców postaw, a w konsekwencji zachowań, które potwierdzają wyznawane przez niego wartości oraz mogą stać się punktem odniesienia w tej sytuacji. Przywołamy tu postacie kard. Stefana Wyszyńskiego, prymasa Polski za czasów komunistycznych i bł. ks. Jerzego Popiełuszkę, kapelana ludzi pracy w latach 1980-tych, za czasów Solidarności. W dzisiejszej Polsce oraz w innych krajach Europy, gdzie panuje postmodernizm, rozwija się ideologia *gender*, a w ostatnim czasie bujnie kwitnie fundamentalistyczny islam, trwa coraz bardziej radykalna i bezkompromisowa walka o człowieka [3]. Używane są w niej wszystkie metody, by wojnę z *cywilizacją miłości* – cywilizacją opartą na wartościach chrześcijańskich, a szerzej humanistycznych – wygrać [4]. Pisał o tym święty papież Jan Paweł II w swoich encyklikach [5].

Cywilizacji śmierci idzie w sukurs rozwój mediów z ich globalnym zasięgiem, siłą i rozmachem działania oraz mocą sugestii. Ich sprawne wykorzystywanie w dużej mierze powoduje niszczenie relacji międzyludzkich: skłócanie ludzi, wskazywanie na opo-nenta jako na bezwartościową postać, odbieranie mu godności i szacunku, obrzucanie

kalumniami, a co gorsza nierzadko zachęcanie do odebrania mu lub im życia. Mówi się o *mowie nienawiści*, powołuje się ciała i organizacje, które mają strzec społeczeństwo przed tego typu zachowaniami, gdy tymczasem uczestniczą one jako strona w różnorodnych sporach społecznych. Te metody zwane *przemysłem pogardy*, których efektem jest mowa nienawiści znane są od lat, a mistrzem w ich stosowaniu był m.in. szef propagandy III Rzeszy Josef Goebbels [6]. Do czego to doprowadzeń, doskonale wiemy. Pojawia się więc pytanie, jak reaguje współczesny człowiek uwikłany i osaczony mnóstwem nacisków ideologicznych, społecznych i medialnych oraz jakie metody wybiera by bronić się przed natrętnością działań, które są skierowane w jego stronę, a czasem wręcz przeciw niemu.

Pierwszą reakcją, jaka towarzyszy dziś spotkaniu z nowym rozmówcą, choć coraz częściej także ze znajomym czy przyjacielem, jest rozpoznanie: *czy on jest swój czy obcy*, czyli jaki ma światopogląd i przekonania [7]. W zależności od temperamentu i typu osobowości oraz socjalizacyjnych wpływów i doświadczeń człowiek reaguje w różny sposób: wzbudza w sobie agresję i jej ulega atakując inaczej myślących, albo po próbach podejmowania merytorycznej polemiki i okresie daremnej wiary w możliwość dialogowania z oponentami wycofuje się na tzw. *wewnętrzną emigrację*, zamyka się w sobie, gdyż widzi, że wokół niego pozostali tylko ci, którzy inaczej myślą i radykalnie dają temu wyraz [8]. Tego typu zachowania widoczne są nie tylko w środowiskach osób zdawałoby się szczególnie podatnych na manipulację, słabiej wykształconych, ale wśród elity intelektualnej, także na uniwersytetach państwowych, gdzie lewicowe tendencje często są preferowane i wzmacniane. Niszczony są dobre dotąd znajomości i przyjaźnie, skłócają się rodziny i rozpadają się małżeństwa.

Gdzie w tej sytuacji szukać wsparcia, punktów odniesienia, zachowań godnych człowieka wiary i świadka Chrystusa? Jak nie zostać posądzonym o tchórzostwo i jak wyrażać (i czy jest sens) swoje racje?

Warto odwołać się do dwóch pokojowo działających postaci z najnowszej historii Polski, choć jednocześnie stanowczych i bezkompromisowych w swoich przekonaniach. Kardynał Stefan Wyszyński, reprezentujący przed władzami komunistycznymi Kościół katolicki w Polsce, wraz z Episkopatem w dramatycznym momencie dla Polski pokazali jak trwać przy wartościach najwyższych. Słynne słowa *non possumus*, które oddają postawę hierarchów Kościoła w trudnych czasach stalinizmu, są dla dzisiejszych Polaków, czy szerzej ludzi wiary, ważną wskazówką. Biskupi tak bowiem pisali w memoriale skierowanym do władz na ogłoszony 9 lutego 1953 r. dekret Rady Państwa o „tworzeniu, obsadzaniu i znoszeniu duchownych stanowisk kościelnych”: „*A gdyby zdarzyć się miało, że czynniki zewnętrzne będą nam uniemożliwiały powoływanie na stanowiska duchowne ludzi właściwych i kompetentnych, jesteśmy zdecydowani nie obsadzać ich raczej wcale niż oddawać religijne rządy dusz w ręce niegodne. Kto by odważył się przyjąć jakiekolwiek stanowisko kościelne skądinąd, wiedzieć powinien, że popada tym samym w ciężką karę kościelnej klątwy. Podobnie, gdyby postawiono nas wobec alternatywy: albo poddanie jurysdykcji jako narzędzia władzy świeckiej, albo osobista ofiara - wahać się nie będziemy. Pójdziemy za głosem apostołskiego naszego powołania i kapłańskiego sumienia, idąc z wewnętrznym spokojem i świadomością, że do prześladowania nie damy najmniejszego powodu, że cierpienie staje się naszym udziałem, nie za co innego, tylko za sprawę Chrystusa i Chrystusowego Kościoła. Rzeczy Bożych na ołtarzu cesarza składać nam nie wolno. Non possumus! (Nie możemy)*” [9]. Owo *Non possumus!* (nie wolno, nie możemy) oznacza, że dalej posunąć się już nie można, gdyż po przekroczeniu tej granicy grozi człowiekowi sprzeniewierzenie się wobec rzeczy najświętszych. Za tą gra-

nicą pozostaje już tylko oddanie doczesnego życia, które nie jest wartością bezwzględną, ale ofiarowane za sprawę, za Chrystusa i Jego Kościół, zyskuje wartość transcendentną.

Podobnie życie i męczeńska śmierć bł. ks. Jerzego Popiełuszki jest konsekwencją prawdy głoszonej przez cały czas jego posługiwania, zwłaszcza jako kapelan ludzi pracy w okresie Solidarności: *Zło dobrem zwyciężaj* oraz *Wolność jest w nas*. Popiełuszko był tak przesiąknięty nauczaniem i ofiarą Chrystusa, że stał się Jego *alter ego*.

Zestawienie tych dwu postaw i świadectw wydaje się dziś ważnym wsparciem dla człowieka żyjącego w obecnej sytuacji w Polsce i Europie. Łączy ono dwie cechy: wierność najważniejszemu ideałom do końca oraz zachowanie formy działania pozbawionej nienawiści i przemocy, która wypływa z nauczania Mistrza z Nazaretu i jest jej echem w dzisiejszych czasach. Obaj kapłani nie tylko nie jątrzyli, nie ulegali skrajnym emocjom, nie uciekali się do aktów przemocy, ale konsekwentnie i merytorycznie uzasadniali swoją postawę posuwając się nawet do życzliwości wobec prześladowców i wybaczenia im win, co jest swoistym heroizmem. We wspomnieniach o ks. Jerzym Popiełuszce opisane są przypadki, gdy częstował herbatą będących zimą na służbie zmarzniętych żołnierzy i milicjantów; a prymas Wyszyński np. modlił się za zmarłego Władysława Gomułkę [10]. Jak trafnie pisze w jednym z artykułów Grzegorz Polak: „[Kardynał] uważał, że w podzielonym świecie potrzeba znaku miłości Chrystusa, której pierwszymi wyrazicielami są kapłani. «Nie walczcie z ludźmi, tylko z szatanem! (...) szczególną miłością otoczcie jawnych czy ukrytych nieprzyjaciół waszych» – apelował” [11]. W przypadku księdza Popiełuszki prymasowskie wskazanie przyjęło postać męczeństwa, gdyż wyraziło się oddaniem życia.

Warto dziś, w coraz bardziej burzliwym okresie naszej cywilizacji, szukać wsparcia i inspiracji u świętych, którzy pokazują jak trwać przy wartościach najcenniejszych oraz *zaprzyjaźnić się* z nimi, by u nich znajdować sposoby na autentyczne stawianie się wolnymi, także od nienawiści, zemsty czy woli odwetu. Działanie bez przemocy, także psychicznej czy słownej, nadal pozostaje wyznacznikiem ucznia Chrystusa.

Literatura

1. Zob. Dziel i rządź // Wikipedia. – https://pl.wikipedia.org/wiki/Dziel_i_rz%C4%85d%C5%BA. – dostęp: 24.02.2017.
2. Por. P. Górka. Ukraina. „wojna hybrydowa” // <http://www.wiescigor.pl/2-bez-kategorii/300-ukraina-wojna-hybrydowa> – dostęp: 24.02.2017.
3. Zob. Lucetta Scaraffia. Równość społeczna a ideologia „gender” // <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/IK/or201104-gender.html>. – dostęp: 24.02.2017.
4. Termin przywołany po raz pierwszy przez Pawła VI, którego dopełnieniem jest określenie *cywilizacja śmierci* sformułowane przez Jana Pawła II.
5. *Jan Paweł II*. Evangelium vitae. Libreria Editrice Vaticana, 1995-03-25. [dostęp: 24.02.2017] oraz Jan Paweł II. Veritatis splendor. Libreria Editrice Vaticana, 1993-08-06. – dostęp: 24.02.2017.
6. Zob. Sławomir Kmiecik. Przemysł pogardy. – Warszawa: Wyd. Prohibita, 2012.
7. Por. Syr 6,5-17, o przyjaźni.
8. Zob. K.J. Tillmann, Teorie socjalizacji. Społeczność, instytucja, upodmiotowienie. – Warszawa PWN, 1996. – s. 5-26.
9. *Jarosiński, M.* Kościół katolicki w PRL. Non possumus // <http://dzieje.pl/aktualnosci/non-possumus>. – dostęp: 02.23.2017.
10. Por. M. Kindziuk. Książd Jerzy Popiełuszko. Prawdziwa historia męczennika, Axel Springer Polska, Warszawa 2009 oraz E. K. Czaczkowska, T. Wiścicki, Książd Jerzy Popiełuszko, Świat Książki, Warszawa 2004.
11. M. Przciszewski. Prorok i święty na dziś: konieczna rewolucja ducha // <http://stefwysz.blogspot.com/2011/06/prorok-i-swiety-na-dzis-konieczna.html>. – 26.02.2017.